Cumhuriyet

18 inci yıl sayı: 6095

İSTANBUL — CAĞALOĞLU
Telgraf ve mektub adresi: Cumhuriyet, İstanbul - Posta kutusu: İstanbul No 246
Telefon: Başmuharrir: 22366. Tahrir heyeti: 24298. İdare ve Matbaa kısmı: 24299 - 24290

Salı 29 Temmuz 1941

Müşterek müdafaa

Bu, Hindiçininin Japonya tarafından işgali için bulunan formüldür. Bu formüle göre Hindiçininin bir İngiliz işgal tehlikesine maruz bulunduğuna Japonya gibi Fransa da kani olmuştur. Ortadaki Suriye işgali vakıası buna delil olarak gösteriliyor. Suriyeyi bir parça müdafaa etmekle beraber neticesini getirememiş olan mütareke Fransası Uzakşarktaki Hindiçiniyi hiç müdafaa edemiyeceğinden muhtemel bir İngiliz taarruzundan endişe ederek kendisine hizmet ve muavenet arzeden Japonyanın bu alicenabane tekliflerine muvafakat eylemiştir. Hindiçini üzerine tevcih olunan Japon işgaline verilen hukukî şekil budur.

Filhakika mütareke Fransası Uzakşarktaki Hindiçiniyi herhangi büyük bir devlet tarafından gelecek taarruza karşı ciddî surette müdafaa edemezdi. Fakat oraya taarruzu muhtemel, hatta muhakkak büyük devlet hangisiydi? İngiltere mi, Japonya mı? Bir müddet evvel Siyamla Hindiçini arasında müsellâh musademeye kadar varan ihtilâfın halline Japonya tavassut ederek bu ara buluculuğun komisyon hakkı olmak üzere kendisine hatırı sayılır bazı menfaatler temin etmişti. Japonyanın bu tavassuttan kendisine çıkardığı payla iştihası kapanmamış, bilâkis artmış olduğu da anlaşılmakta idi.

Ondan başka Japonyanın Uzakşarktaki askerî ve siyasî vaziyeti onun bir Hindiçini ile iktifa edemiyeceği kadar geniş olduğunu bilenler Hindiçini işinin Doğan Güneş İmparatorluğu için ancak stratejik bir kademe teşkil edeceğini de pekâlâ takdir ederler. Yeni harble başından aşkın derd içinde bulunan İngiltere durup dururken ortaya ve bilhassa kendisine elbet bir Hindiçini gailesi de çıkarmak istemezdi. Nitekim başka bir devletin tehdidkâr işgali vaki olmakta bulunduğu halde İngiltere ona takaddüm etmek şöyle dursun bilâhare dahi ona karşı herhangi derecesinde filî bir harekete tevessül etmedi.

Bu müşahedelerden anlaşılır ki Hindiçini Japon işgal tehlikesine maruzdu ve Fransa böyle bir badirede büyük Uzakşark müstemlekesini müdafaa edecek vaziyette bulunmuyordu. Fransa Japonyaya:

— Ben Hindiçiniyi müdafaa edemiyorum, ne yapayım, mukadderat böyleymiş, gel orasını sen işgal et.

Diyemezdi, ve Japonyaya karşı yapılacak bir protestodan herhangi müsbet bir netice de umamazdı.

Açık görülüyor ki bu çok zor vaziyet içinde Fransa ile Japonya Hindiçininin ikisi arasında müşterek müdafaası formülünü buldular. Varılan hukukî vaziyete göre iki devlet Hindiçininin İngiliz işgali tehlikesine maruz olduğu neticesinde karar kılmış ve onu müştereken müdafaada ittifak etmiş göründüler.

Bu hukukî vaziyet Hindiçiniye müteveccih başka bir müdahaleyi de zâfa uğratmak meziyetini haizdi. Öyle ya, mal sahibi olan Fransa Hindiçininin Japonya ile müştereken tesahubüne razı olunca başkalarının buna bir şey demeğe pek hakları kalmazdı. Doğrusu oyun pek iyi ve oldukça mahirane oynanmıştır.

Kaldı ki eğer İngiltere ile Amerika Hindiçininin Japonya tarafından işgalini bir mesele yapmak isteselerdi hakikatleri örten perdeleri yırtarak vaziyetin icablarını pekâlâ yapabilirlerdi. Fakat onların omuzlarındaki başka yükler şimdilik Hindiçini işini daha ziyade zecrî tedbirlerle geçirmelerine saik olmuş ve böylece Hindiçini meselesi (Çin işi, Japon işi) tekerlemesine uygun bir düzene sokulup gitmiştir.

Müşterek müdafaa formülünden Fransa herhangi amelî bir netice bekleyebilir mi? İki devlet arasındaki anlaşmada müşterek müdafaa maksadile vaki Japon işgaline rağmen Fransanın Hindiçini üzerindeki hakimiyet hukukunun ilânihaye baki kalacağı teyid edilmiştir. Fransa için bu bir teselli ve bir umuddur, o kadar. Hakikatte müşterek müdafaa formülü Hindiçiniyi Japonyaya devretmiş gibidir. Meğer ki asıl dünya harbi demokrasilerin kat'î ve nihaî zaferile bitmiş olsun. Bu takdirde de Japon pençesinden kurtarılacak Hindiçininin Fransaya iade olunacağı temin olunamaz.

Japonyanın Hindiçinide kazanmakta olduğu stratejik vaziyet haricinde tek ehemmiyetli nokta Fransanın gittikçe Mihver devletlerine daha ziyade yaklaşan bir vaziyete sürüklenmesidir.

Bu vesile ile meydana çıkan diğer bir cihet de şimdiye kadar Japonya ile adeta can ciğer dost olan Siyamın, Japonya Hindiçinide kendisine kapı bir komşu olmağa gelince bu komşuluktan endişeye düşerek İngiliz dostluğuna dönmesidir. Büyük devlet komşuluğunun belâlı bir şey olduğunu Siyamda da pekâlâ biliyorlarmış demek olur.

YUNUS NADİ

Askerlik ve yoklama kaçaklarının akıbeti

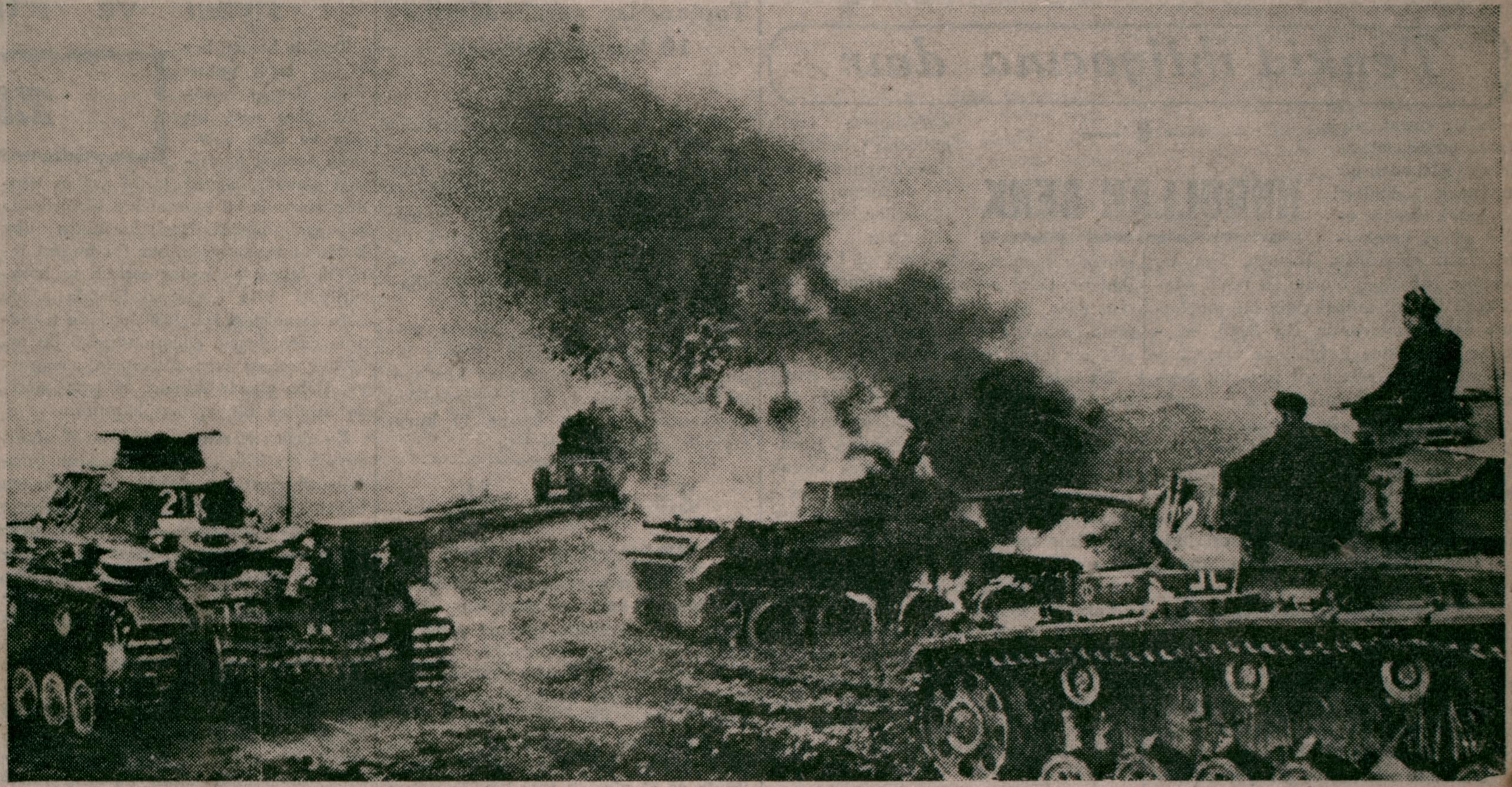
Bu kabil adamları saklıyan müessese sahibleri Mahkûm oldular

Kaçakları çalıştıran veya haber vermeyenler Örfî İdare mahkemesine verilecek

Örfî İdare Komutanımız Korgeneral Ali Rıza Artunkal

Evvelce de yazmış olduğumuz veçhile şehrimizdeki bazı hususî ve resmî müessese sahibleri ve âmirleri istihdam etmekte oldukları memur ve işçilerin askerlik vaziyetile alâkadar olmamaktadırlar. Halbuki 1704 numaralı kanun hükümleri mucibince tutulması icab eden defterlere, memur ve işçilerin, askerlik vaziyetleri tetkik edildikten sonra kaydolunmaları icab etmektedir. Böylece bir kısım yoklama kaçağının bakaya ve saklıların askerlik kanununa aykırı olarak işe alındıkları alâkadar makamlarca haber alınmış ve yapılan tahkikat neticesinde filvaki askerlikle ilgili bazı eşhasın istihdam edildiği anlaşılan hususî ve resmî müessese sahib ve âmirleri kanuna tevfikan Örfî İdare mahkemelerine verilmişti. Bu zevat muhakemeleri esnasında böyle bir kanundan haberdar bulunmadıklarını ileri sürmüşlerdir. Buna rağmen bu iddia kanunî takibata bittabi mâni olamadığı için mevzuubahs müessese sahib ve âmirlerinin ekseriyeti altışar ay hapse

(Arkası sahife 3 sütun 5 te

Şark cephesinde alınan resimlerden: Çelik devlerin boğuştuğu tank muharebelerinden bir safha...

Hindiçinî işgali

Sessiz sadasız ikmal edildi

Felemenk Hindistanı da Japonya ile ticarî muameleleri tatil etti

Tokyo 28 (a.a.) — Japon Hariciye Nezareti ile yakından teması olan Japon gazetesinin bildirdiğine göre, Fransa ile Japonya arasında akdedilen dostane anlaşma Fransız Hindiçinisinin toprakları, kara suları, daha içinde bulunduğumuz bu hafta başlamadan Japon orduları ve deniz kuvvetleri tarafından muslihane bir surette işgal edilmiştir. Bu işgal hareketi sür'atli ve hâdisesiz bir tarzda Hindiçinî makamlarının tam işbirliği ile vuku bulmuştur.

Felemenk Hindistanı Japonya ile ticarî muameleleri kesti

Batavia 28 (a.a.) — Ofi: Resmidir. Felemenk Hindistanı ile Japonya arasındaki ticarî muameleler tatil edilmiştir. Japonya, Mançuko, Çin ve Hindiçiniye yapılan her türlü ihracat için hususî bir müsaade istihsali lâzım gelmektedir.

Mançukonun kararı

Tokyo 28 (a.a.) — Stefani ajansından: Mançuko hükûmeti, Amerikan ve İngiliz kredilerini bloke etmiştir. Japonya da Kanadaya karşı ayni tedbiri kabul etmiştir.

Filipinde hazırlanan Amerikan kuvvetleri

Vaşington 28 (a.a.) — Ofi: Ruzvelt'in Filipindeki Amerikan kuvvetlerinin General Douglas Macerthu'nun kumandası altında toplanmasına dair olarak

(Arkası sahife 3 sütun 6 da)

Almanya Hariciye Nazırı Von Ribbentrop

Berlin tekzib ediyor

Sovyetlerin Alman askerleri üzerinde Türkiye aleyhine vesika buldukları asılsızdır

Çünkü böyle vesikalar mevcud değildir

Berlin 28 (a.a.) — Tass ajansı Alman kıt'alarile yaptıkları muharebede bolşevik kıt'alarının eline Almanyanın Türkiyeye karşı taarruza geçmek niyetinde olduğunu ispat eden gizli vesikalar geçtiğini bildirmişti. Berlin salâhiyettar mahfillerinde bu haberin baştan aşağı uydurma olduğu söylenmektedir. Çünkü böyle vesikalar mevcud değildir ve bu mevzuda Sovyetlerin saydıkları iddialar tamamile hayal mahsulüdür.

Millî Şef

Üniversitenin şükranlarına iltifatla mukabele ettiler

Millî Şefimiz Reisicumhur İsmet İnönü, Lozan günü münasebetile çekilen şükran ve tazimat telgrafına cevaben Üniversite Rektörü Cemil Bilsele şu cevabı göndermişlerdir:

«İstanbul Üniversitesinin vatansever duygularına çok teşekkür ederim. Milletimizin tarihî ve millî eserlerine Üniversitemizin yakından ve candan gösterdiği alâka da millet yolunda çalışanlar için pek kıymetli bir teşviktir. İsmet İnönü»

Almanlar Londraya gece akını yaptılar

Maltaya hücum eden İtalyanların 9 hücum botu ile 8 torpil gemisi tahrib edildi

Berlin 28 (a.a.) — Alman resmî tebliği:

Dün gece Alman hava kuvvetleri Alman şehirlerinde bazı mahallere arka arkaya yapılan İngiliz bombardımanlarının intikamını almak için Londraya hücum etmişlerdir. Düşman ne gündüz, ne de gece Alman arazisi üzerinde uçmamıştır.

Maltada imha edilen İtalyan gemileri

Londra 28 (a.a.) — Cumartesi sabahı Maltada Valetta limanına karşı İtalyanların yaptığı taarruza dair şimdi yeni malûmat alınmıştır.

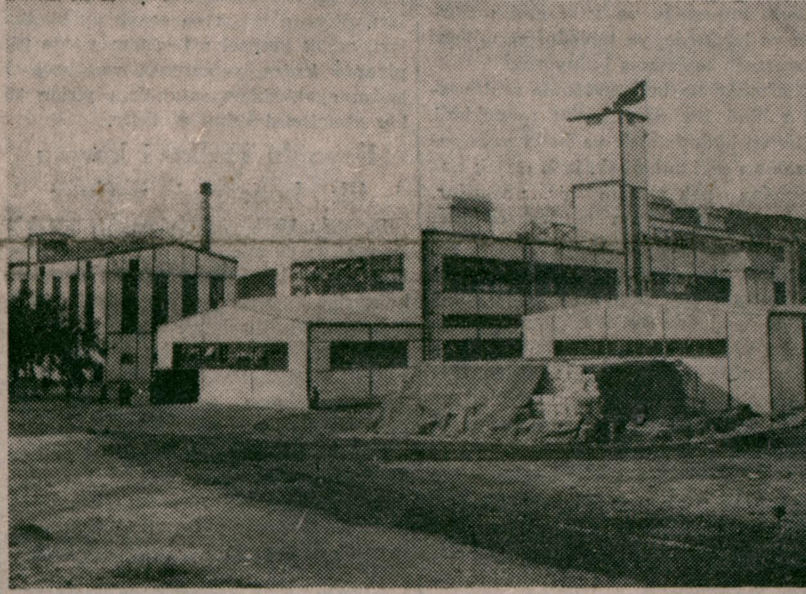
Amirallığın ve Harbiye Nezaretinin müşterek tebliğinde deniliyor ki:

Sabah saat 5 ten biraz evvel, hücum botları limanın ağzı açıklarında gözükmüş ve askerî garnizonun sabit müdafaası derhal ateş açmıştır. Bir hücum botuna isabet olmuş ve bu infilâk etmiştir. Diğer dördü de topçu ateşile tahrib edilmiştir. O zaman hücum botlarının daha küçük torpil gemilerini setrettikleri görülmüştür. Bu torpil gemileri limana girmeğe teşebbüs etmişlerdir. Sahil bataryaları şiddetli bir ateş altına almışlar ve sekizini havaya uçurmuşlardır.

(Arkası sahife 3 sütun 6 da

İkinci kâğıd fabrikası martta açılacak

Sümer Bank Umum Müdürü İzmitte tetkiklere başladı - Senelik istihsal plânları hazırlanıyor

İzmitte kâğıd fabrikası

İstanbulda da tetkikler yapılacak

İzmit 28 (Telefonla) — Şehrimize gelen Sümer Bank umum müdürü Burhan Zihni selüloz sanayi müesseselerinde tetkiklerine başlamıştır. Kâğıd ve karton fabrikalarında umum müdürün reisliği altında fabrika müdür, başmühendis ve mühendislerinin ve sun'î ipek mühendislerinin iştirakile bir komisyon teşekkül etmiştir. Bu komisyonda Sümer Bank fabrikalarının geçen seneki istihsalâtı ile işletme vaziyeti tetkik ve elde edilen neticelere göre gelecek senelerde yapılacak istihsalât bu esaslara göre tespit edilmektedir. Sümer Bank umum müdürü yarın Sapancaya gidecektir. Sapanca gölünden İzmite getirilecek olan su tesisatını mahallinde etüd edecektir. Bu tesisat için bazı lüzumlu madde ve malzemeler Karabük demir fabrikasile memleket dahilindeki diğer fabrikalara ve Almanyaya sipariş edilmiştir.

Normal şartlar dahilinde bu siparişler gelecek olursa, inşaatları tamamlanmış olan ikinci kâğıd ve selüloz fabrikalarının faaliyete geçmeleri 1942 senesinin mart ayı zarfında mümkün olacaktır. Sümer Bank umum müdürü yarın ve öbür gün İzmitte tetkiklerine devam edecektir.

Sovyet harb tebliği

Smolensk ve Zitomir muharebeleri

M. Lozovski «Nihayet Smolenskte Almanları mağlûb ettik!» diyor

Baltıkta 2 destroyer, 1 denizaltı, 2 nakliye vapuru batırıldı, bir Alman fırkası imha olundu

(Yazısı 3 üncü sahifede)

Alman harb tebliği

Smolensk harbi zaferle bitmek üzere

Mohilev'de iki fırka imha edildi, 23 bin esir alındı

Ukraynada çekilen düşman mütemadiyen takib edilmektedir, Fin - Alman kıtaatı ilerliyor

Berlin 28 (a.a.) — Tebliğ: Smolensk mıntakasında harb zaferle neticelenmek üzeredir. Ukraynada müttefik kuvvetler en arızalı yollara rağmen çekilen düşmanı mütemadiyen takib etmektedirler. Finlandiya cephesinde düşmanın anudane mukavemetine rağmen Alman - Fin kıt'aları arazi kazanmışlardır.

Odesa bombardıman edildi

Berlin 28 (a.a.) — Dün gece savaş tayyarelerimiz Odesa limanını mükerreren bombalamışlardır.

Tahmil ve tahliye tesisatına isabetler kaydedilmiş ve biri büyük olmak üzere yangınlar çıkarılmıştır.

Mohilev'de iki Sovyet fırkası imha edildi

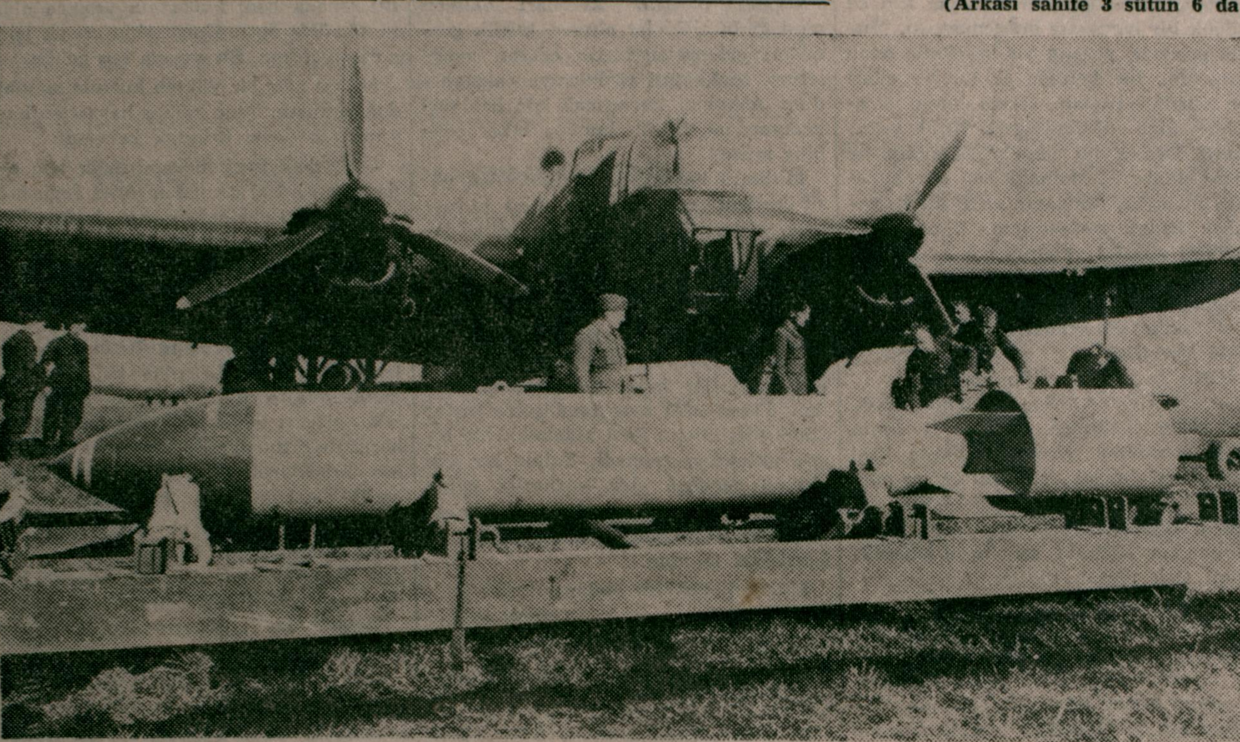
Berlin 28 (Radyo) — Alman başkumandanlığının tebliği:

Mohilev civarında ihata edilmiş olan Sovyet kıtaatına karşı yapılan harekât tam muvaffakiyetle neticelenmiştir. Mahsur kıtaattan iki fırka tamamile imha edilmiş, yeniden 23,000 esir alınmış, 750 kamyon, 161 top, 80 tank topu iğtinam olunmuştur.

(Arkası sahife 3 sütun 2 de)

Tokyodaki sefaretanemiz yandı

Tokyo 28 (a.a.) — Ofi: Türkiye sefaretanesi, bir yangın neticesinde kısmen harab olmuştur. Yangının sebebi henüz malûm değildir. Sefirle sefaretane erkânı sağ ve salim olarak kurtulmuşlardır. Hasarat, mühimdir.

İngilizlerin kullandığı bombardıman tayyareleri de, bombaları da gittikçe büyümektedir: Resimde 2000 librelik bir İngiliz bombası, tayyareye yüklenmek üzereyken görülüyor

Birkaç söz

Yurd içinde gezmek

Eskiden biz seyahat nedir bilmezmişiz. (Denizaşırı) isimli eserinde Falih Rıfkı bu cabilliğimizi meydana vuran fıkralar anlatır: Onun çocukluğunda, İstanbuldan kalkıp Bursaya gitmek, kitab basmak zahmetine katlanılacak derecede mühim bir işmiş. Serveti Fünun sahibi Ahmed İhsanın davetlisi olarak Haydarpaşadan Gebzeye kadar bir gezinti yapan Fecriâti muharrirleri, intıbalarını haftalarca yaza yaza bitirememişler.

Çok şükür. bu (yerinde oturma) illetinden artık kurtulmuş bulunuyoruz. Bugün Bursaya giden bir vatandaş, seyahate çıktığını söylerse, gülünc olur. Gebzeye dair intıbalar neşretmek abestir. Oraya kiraz mevsiminde mekteb çocukları piknik yapıyorlar. Yurdun içinde ve dışında dolaşanlarımızın sayısı günden güne çoğalmakta.

Yirmi sene içinde kaydettiğimiz bu değişikliği, her şeyden önce, bütün memleket halkını seferber eden İstiklâl Mücadelesi ruhuna, sonra demiryolu siyasetimize, garb âlemile temasımızın sıklaşmış olmasına ve nihayet İzmir gibi bazı mühim şehirlerimizin her sene muvaffakiyetle başardığı sergilere, panayırlara borcluyuz.

Yalnız kabul etmeğe mecburuz ki, yirmi sene öncesine göre ne kadar ileri gitmis olursak olalım, iç turizm bakımından hâlâ Avrupanın en geri milletlerinden biriyiz. Bir düşününüz: 18 milyon vatandaş arasında Ankara, İstanbul, İzmir gibi Türkiyenin bellibaşlı yerlerini gören kaç kişi çıkarabiliriz?

İç turizmin iktısadî faydaları üzerinde durmayı lüzumsuz sayıyorum. Fakat yurdu gezmek, görmek bilhassa millî taazzuv bakımından mühimdir. Diyarbakırlı arkadaşile ayni ülküyü taşıyan İstanbullu genc onu şahsan tanımalı, onun yaşadığı yeri bilmeli, vatandaşların âdetleri ve hayat tarzları arasında bir kaynaşma meydana gelmelidir.

Nakil vasıtaları inkişaf ettikçe milliyet cereyanının da kuvvetlendiğini, iki içtimaî hâdise arasında sıkı bir sebeb - netice bağı bulunduğunu bildiğimize göre bu ilmî hakikatten azamî verimi elde etmeye bakmalıyız. Her sene daha çok vatandaşı yurd içinde gezdirmek bize millî bir vazife olsun.

N.

San'at ve hayat

Resim san'atımıza umumî bir bakış

Tenkid ihtiyacına dair

— 1 —

NURULLAH BERK

Zaman zaman mütevazı çerçeveleri ile tezad teşkil eden bir muhteva kudreti taşıyarak tezahür eden san'at hareketlerimizin karşısında, bunları, tam bir bilğinin bahşettiği otorite ile tahlil edebilecek tek bir münekkidin bulunmayışını esefle kaydederiz. Bir değil, belki on münekkide ihtiyacımız var. Çünkü münekkid, sadece şu veya bu heykel ve tablo, şu veya bu sergi hakkında hüküm yürüterek «iyi» ve «fena» damğasını vurmakla iktifa eden insan değildir. Bu basit rolü nihayet bir san'atkâra da tevdi eder, yahud mütehassıslardan mürekkeb bir komisyon toplayarak aylık hükümlerle san'at eserlerinin kalite itibarile bir tasnifini kurdurabilirdik.

*]Bu deneme, beş makalede tamamlanacaktır.

Münekkidin rolü, fikir ve san'atın her şubesinde daha geniş, daha şümullü olsa gerektir. Ferdî istihsalin arkasında san'at zümrelerini, cereyanlarını, mekteblerini, bunların birbirlerine karşı evvelâ aksülâmellerini, ve nihayet ne halkın, hatta ne de san'atkârın umumiyetle sezemediği geniş manayı kavrayan ve haber veren münekkiddir. Bu mâna ise, san'at eserinin, his ve teknik çerçevesi üstünde, içtimaî bir vakıa oluşu, bütün bir milletin adeta nabzını, yani kalbini göstermesi bakımından birinci derece ehemmiyette değil midir?

Bu hakikati göz önünde tutarak, arasıra kendi kendimize «neredeyiz? Nereye gidiyoruz?» diye sorar, fakat hiç bir mütefekkirimizin, muharririmizin, kalemi altında bu sorgunun cevabını bulamayız. Edebî ölçü ve hükümler içinde mevcud anarşi, plâstik san'atlar sahasında tam bir boşluğa yer veriyor. Son zamanlarda adeta bir snobizm halini alarak bir çok gazete ve mecmualarda çıkan san'at yazılarının ferdî görüş ve mevziî hükümleri de bu boşluğu giderecek mahiyette değildir. Şu veya bu tezin müdafaası her hangi bir ideolojinin ileri sürülüşü, filânca ressamın dâhî ilân edilişi, dedikodu çerçevesinin dışına çıkamıyan ve sıfıra müncer olan şeylerdir. Son zamanlarda, ideolojilerini müdafaa ederken san'atı da bu kalıba sokmak isteyen bazı muharrirlerin, san'atımızın tabiî tezahürlerini tetkik ve tahlilden kaçınarak direktifler vermeğe ve muhayyel istikametler tayin etmeğe kalkıştıklarına şahid olduk.

Halbuki biz, zaman ve mekân kadrosu içinde içtimaî manasını, ağırlığını taşıyan bir tenkide, hatta bir millî san'at felsefesinin hiç olmazsa temeline muhtacız. Türk ressamlığı, yavaş yavaş inkişaf ederek, bir asra yakın bir maziye, demek ki bir an'aneye sahib olmaktadır. Bu mirasa rağmen resim san'atı el'an cemiyetimize tamamile girmemiş, halkına, münekkidine sahib olamamıştır.

Bu acı halin «niçin» ve «neden» lerini yeniden tazeleyip derdlerimizi uyandırmaktansa, çok mütevazi bir başlangıç olarak, Türk ressamlığının geniş bir taslağını çizmeyi daha münasib buluyorum. Ve bunu yaparken, demin esefle kaydettiğim boşluğu doldurmak iddasında değilim.

XIX uncu asrın başlangıçlarından bu güne kadar devam eden bir resim mazisinin muhtelif safhalarını göz önünde tutup umumî bir fikir edinmenin pek mümkün olduğu muhakkaktır. Resim san'atımızın esaslı hatlarını tebarüz ettirmek yalnız bir tarih merakını, sosyal bakımdan bir tenkid ihtiyacını tatmin etmekle kalmaz. Ayni zamanda hali aydınlatır, belki de istikbali sezmeğe yardım eder. Hiç olmazsa bu güne kadar takib edilmiş olan yolu göstermiş olmak gibi bir fayda temin etmiş olur.

Bu bakımdan elde edilecek her hangi bir neticeyi ihmal edecek vaziyette değiliz. San'atımızı ve san'atkârlarımızı tanımayız. Türk plâstik san'atının hususiyetlerini bilen, yahud sadece merak eden kaç münnevverimiz vardır? Dolmabahçede bir resim ve heykel müzesi açıldığını kaç kişi bilir ve buradaki eserleri kaç kişi görmüştür? Garbdan gelme bir teknik ve idrakle adeta aşılanarak bize gelmiş olan «Peinture» san'atının bidayette içtimaî telâkkilerimizle gösterdiği tezada rağmen Türk san'atkârı bir asra yakın zamandanberi, kuvvetli resimler yapmıştır. Hem de bunu, Avrupa tesirlerinden kurtulmaya çalışarak başarmıştır. O kadar ki bugün, bir «Türk Ekolü» vardır diyebilecek vaziyetteyiz. Fakat cemiyetimiz içinden fışkırarak tezahür eden bu güzel hamleyi ayni cemiyet bir türlü benimsemiyor. Anlamak, öğrenmek ve sevmek için mütemadiyen vasiye ihtiyacı var. Ressam Osman Hamdi, «Müze müdürü Hamdi Bey» dir ve Çallı İbrahim Nekregu, sözüne, sohbetine meclisine doyum olmaz bir insandan ibarettir.

Resim, ve artık heykeltraşlık gibi plâstik san'atların bizdeki şüphe götürmez inkişafı, verimi ile cemiyetin bu lâkaydisi arasındaki bu feci antagonizma bir çok duygularımızın kısır kalmasına sebeb olduğu gibi, zevkin ve güzelliğin rol alacağı faaliyetlere de sekte vermektedir. Resim zevki, plâstik zevki henüz teessüs etmemiş cemiyetlerin umumî hayatlarında muhakkak surette tezahür eden eksikliğin sebebini başka yerde aramak boştur. Çizgi, renk, nispet, ahenk, muvazene ve ritm gibi unsurları ya heykelde, ya tabloda, ya mimarî parçasında toplanmış buluyoruz.

San'atkâr ile halk arasında mutavassıt rolünü ifa eden san'at münekkidi, kütleleri aydınlatmak ve belki yadırgayacakları şeyi anlatmak, izah etmek bakımından pek mühim bir unsurdur. Türk san'atkârlarının eserleri cemiyet içinde bunca yıldanberi sun'î bir hayat yaşadı, içtimaî çerçevenin içine bir türlü giremedi ise bunun sebeblerinden biri de her halde san'at edebiyatının kısırlığı, sıhhatsizliğidir. İlk bakışta ehemmiyetsiz gibi görünen, birden bire göze çarpmayan bu cihet, münekkid ve tenkid ihtiyacı, belki de problemin tâ kendisidir.

Sathî bir görüşle edebî tarzların bir şubesi gibi görünen san'at tenkidi hakikatte, plâstik san'at eserlerinden ayrılamaz ve tefrik edilemez tamamlayıcı bir unsurdur. San'at eserinin kendi kendine konuştuğu, hiç bir izah ve tefsire muhtac olmadığı kanaati yanlıştır. Hissî ve fikrî idrakimizin en ince, en muğlak mekanizmasına hitab eden san'at eseri bin bir tefsire yol açabilecek mahiyettedir.

Türk ressamlığına tahsis edilecek bir kaç makalenin başında san'at bibliyografyamızın fakirliğine, münekkid ve tenkid ihtiyacına işaret ederken, mevzuun dışına çıkmadığımı, bilâkis en hassas noktalarından birine temas ettiğimi zannediyorum.

İzmir Fuarı

Bu sene için bir çok yenilikler hazırlanıyor

1941 İzmir Enternasyonal Fuarına şehrimizden geniş mikyasta iştirak için hazırlıklar yapılmaktadır. İstanbuldan münferiden iştirak etmekte olan müessesattan başka sergide toplu olarak İstanbul ticarî ve sınaî varlığının temsili için Ticaret ve Sanayi Odası hazırlıklarını yapmıştır. Oda Neşriyat Müdürü Taib Servet cuma günü nümuneler ve istatistiklerle beraber İzmire hareket edecektir.

Bu sene İzmir Enternasyonal Fuarına, dünyanın en karışık zamanında bulunulmasına rağmen, fevkalâde bir şekilde olması için her türlü fedakârlıklar yapılmıştır. İzmir Belediye reisi ve Sergi Komitesi Reisi Doktor Behçet Salih Uz bu fevkalâdelik ve yenilikler için yüksek makamların muzaheretile birçok imkânlar bulmuştur. Bilhassa fuarın İngiltere, Almanya, İran, Rumanya ve Macaristanın resmen iştirak etmekte oluşları bugünkü şartlar içinde başlıbaşına büyük bir ehemimyeti haiz bulunmaktadır.

Millî iştiraklerden bilhassa İş Bankasının yeniden inşa ettirmekte olduğu çok güzel yeni paviyonu, Sümer Bankın eski pavyonda yaptıracağı dahilî degisikliği, Maarif Vekâletinin talebe sergisini, İnhisarlar paviyonunu ehemmiyetle kaydetmek lâzımdır.

Fuarda eğlence kısmına birçok yenilikler ilâvesi imkânı temin olunmuştur. Rumanya ve Macaristandan fuara getirilmekte olan iki operet ve varyete trupundan başka Riyaseti Cumhur Filarmonik orkestrası, Ankara Operası, Halk Opereti ve şehrimizin tanınmış bir cazı fuara gidecektir.

Bu sene fuarda bir yenilik olarak elle çekilen Japon (Pospos) arabaları da konulmuştur. Bilhassa yeni akuaryumun Balkanların en mükemmel akuaryumu olacağı temin edilmektedir. Bu akuaryumda İzmir körfezinin ve Ege denizinin bütün balıkları bulunacaktır.

Balıkesirde bir katil yakalandı

Turgudlu (Hususî) — Kazamızın Sarıbey köyünde Yetim Halil oğlu 327 doğumlu Hüseyin Çolak iki ay evvel ayni köy halkından 40 yaşlarında Âşık Hüseyin namında bir vatandaşı bıçakla öldürmüş ve vak'ayı müteakıb firar etmiştir.

Uyanık jandarmamız, bu iz üzerinde gece ve gündüz mütemadi takibe devam ediyordu. İncelemeler neticesinde, jandarma kumandanımız üsteğmen Yaşar, bu caninin Balıkesire gittiğini haber almış ve bunun takibine de Ahmedle nahiye karakol kumandanı Haydar onbaşıyı memur etmiştir.

Genc ve tecrübeli karakol kumandanı, iki gün gibi kısa bir zamanda Hüseyin Çolağı yakalamağa muvaffak olmuş ve elleri bağlı olarak Turgudluya getirilerek Adliyeye teslim etmiştir.

Jandarmamızın büyük muvaffakiyeti ve kaymakamımız Alâeddin Ürkelinin de bu husustaki mesaileri zikre şayandır.

Kavgalı maç hakkında yeni bir karar

Ankarada oynanan Türkiye futbol şampiyonası finalinde çıkan hâdise merkez ceza heyetinde tetkik edilmiştir. Umumî müdürlük merkez ceza heyeti hâdisede alâkalı görülen Beşiktaşlı oyuncuların İstanbul ceza heyetinde sorguya çekilmelerine karar vermiştir. Oyunculara sorulacak sualler merkez ceza heyetinden İstanbul mıntakasına gönderilmiştir.

Şehir haberleri

Kasabların şikâyeti

Toptancılar perakendecilere 10 kuruş fazla kâr verecekler

İstanbul perakendeci kasablarından mürekkeb bir heyet dün sabah mıntaka ticaret müdürü Necmeddin Mete, ticaret odası umumî kâtibi Cevad Düzenli ve fiat murakabe bürosu amiri Muhsin Baçı ayrı ayrı ziyaretle bugünkü vaziyette et satışından kendilerine çok az kâr kaldığından işe devam edemiyeceklerini bildirmişlerdir.

Öğleden sonra mıntaka ticaret müdürü Necmeddin Metenin riyaseti altında toplanan fiat murakabe komisyonu kasabları haklı görerek toptancıların perakendecilere kilo başına 10 kuruş vermelerine karar vermiştir.

2,5 aydır otla yaşayan genc

İki buçuk aya yakın bir zamandanberi ortadan kaybolan Hadımköy civarı ahalisinden İbrahim isminde genc bir çoban, civardaki Arnavudköy ormanlarında bitkin bir halde uyurken bulunmuştur. Odun kesmeğe giden köylüler, bu genci köye getirmişler ve oradan hastaneye göndermişlerdir. Haylı zayıf düşen genc iyileşmiş, «ormanda yemiş ve ot yiyerek yaşadım. Dolaştım, yattım, kalktım, başka bir şey hatırlayamıyorum» demiştir.

Numan Menemencioğlu şehrimizde

Hariciye Vekâleti umumî kâtibi Numan Menemencioğlu dün sabahki trenle Ankaradan şehrimize gelmiş ve Hariciye Vekili Şükrü Saracoğlunu ziyaret etmiştir.

Ayakkabıların kârı tayin edildi

Fiat Murakabe Komisyonu ayakkabı satan mağazalardan ısmarlama ayakkabı yapanlar haric lâstik şoson, çizme ve galoş satanların yüzde 15, bilûmum yalın kat ayakkabı, sandalet, ağac çivili erkek ve kadın ayakkabı satanların yüzde 20, triyondamura, zenne ayakkabları, piyanta erkek ve çocuk ayakkabıları, erkek krepsol satanların yüzde 25, piyanta kadın, yapıştırma ve krepsol kadın ayakkabları satanların yüzde 35 kâr etmelerini kabul etmiştir.

Beyoğlu Halkevi korosu ilk konserini veriyor

Beyoğlu Halkevinin uzun bir emekle hazırladığı 60 kişilik halk korosu tamamen olgun bir hale gelmiştir. Koro ilk konserini 31 temmuz perşembe akşamı Taksim Belediye bahçesinde halka verecektir. Parasız olan bu konsere her vatandaş gelebilecektir. Programda 5 yerli, 4 yabancı müntahab eser vardır.

Dün akşam, Beyoğlu Halkevinde matbuat erkânının da iştirakile bir toplantı yapılmış ve Beyoğlu Halkevinin faal reisi Ekrem Tur bu ilk koronun yetiştirilmesi hakkında izahat vermiştir.

Sarıyerde bulunan cesed

Sarıyer yukarısındaki Zekeriya köyü civarında bir tarlada bir cesed bulunmuştur. Ölenin, İbrahim oğlu 65 yaşında Sefer olduğu öğrenilmiştir. Adliye hekimi Hikmet Tümer, cesedi Morga kaldırtmıştır. Müddeiumumî Tahsin Okur, tahkikata el koymuştur.

Yeni yapılacak yollar

Belediye Daimî Encümeni dün Bursa - Yalova yolunun şose inşaatını, Mecidiyeköy çarşıiçi yolunun, Galatada Kalafatçılar, Feriköyde Buğuluosman Bozkurd, Abideihürriyet caddelerinin yol inşaatını müteahhide ihale etmiştir.

İhtikâr suçundan adliyeye verilenler

Beyoğlunda Taksim abidesi karşısında Cumhuriyet pastanesi 26 kuruşluk kakaoyu 80 kuruşa satmaktan ve Galatada Mahmudiye caddesinde Avram oğlu Bohor İzak çay ihtikârından Cumhuriyet müddeiumumiliğine verilmişlerdir.

Cemiyet davaları

JEOPOLİTİK

Bu işimle ortaya çıkan yeni bir ilim, günümüzün en girift siyasî ve içtimaî hâdiselerini izaha çalışıyor

Yazan: **Ziyaeddin Fahri**

— 1 —

Tarihte hemen her büyük harb vukuunda devrin havasına göre yeni bir ilim ve bilgi şubesinin kıymet kazandığı görülür. Büyük tarihî çağlar, kendi aralarında bu kıymetlerle birbirlerinden ayrılabilirler. Haçlı harblerin vuku bulduğu zamanlarda, her iki tarafın teolojik bilgisi ne kadar coşkun ve hararetliydi? 1914 harbi sıralarında gözde olan demokrasi idi. 1939 harbine takaddüm eden devrin değerlendirdiği iki tefekkür sahası var: Antropoloji, coğrafya. Daha ziyade ikincisi, birinciyi geride bırakan bir kıymet kazandı.

Bu değer kazanma işinde «coğrafya», evvelâ bir isim tahavvülü geçirdi: Şimdi «coğrafya» dan değil «jeopolitik» ten bahsediliyor. Bir kısım memleketlerde bu tahavvül, sosyal meselelerin peygamberliğini yapmak neticesini de doğurdu. Ortaçağın «filân kitaba göre», «filân müellif dedi ki...» ile formüllenen zihniyetine benzer bir zihniyet şimdi «jeopolitiğe göre...», «filân jeopolitikçi diyor ki...» şeklini aldı. Bilhassa Almanyada bir müddettenberi bu formül, devrimizin bütün siyasî, içtimaî hâdiselerindeki giriftliklerini çözen marifetli bir anahtar rolünü oynamaktadır. Almanyanın siyasî davasını anlamıyanlar, «jeopolitik» in zaruretlerini takdir edemiyenlerdir, diyorlar. Rus matbuatı bile 1939 harbinin ilk aylarında Rus askerleri üç Baltık devletini, bir kısım Fin arazisini işgal ederken adeta yeni bir Rus jeopolitiğinden bahsetmeğe kalkışmışlardı. O halde bu yeni ilmin ne olduğunu anlayalım (1).

Evvelâ jeopolitiğin, arz veya yeryüzü grafiği manasına gelen ve arablarca arablaştırıldıktan sonra bize «coğrafya» tarzında geçip öylece kullanılan coğrafya ile ayni şey olmadığını söylemek icab eder. Gerçi her iki kelimenin ilk unsurları olan «geo - arz», müşterek. Fakat birini «graphie» diğerini «politique» kelimeleri tamamlayor. Esasen ikisi arasındaki fark da bu ikinci unsurun başka olmasından doğmaktadır.

Ayni neviden bir fark jeopolitikle jeoloji arasında da aşikâr olarak mevcuddur. Zamanımızın İngiliz jeopolitikçilerinden E. H. Short, ilk kelime unsurları beraber olan bu üç ilmi birbirinden tefrik ederken şöyle diyor: Jeoloji ilmi 1) Nâribeyzanın iç hararetinin azalmasını, 2) Dağ silsilelerinin teşekküle başlamasını, 3) Üçüncü devrede bir milyon beş yüz bin sene evvel arz tabakalarının vücude gelmesini, 4) Nihayet dört yüz bin sene evvel üçüncü devrin nihayet bularak nebatın, hayvanın zuhur etmesini izah ile meşguldür. Coğrafya, böylece teşekkül eden arzın tasvir ve tavsifi, haritasının tanzimi, nehir, şehir ilâh.. lerinin gösterilmesile uğraşır. Jeopolitiğe gelince o olsa olsa jeolojinin son safhasındaki insanın zuhuru anile, bir de coğrafyanın hududlarile alâkadardır. Fakat bu kadar. Asıl jeopolitik şunları gözönüne alır:

1 — Yer üzerinde halkların, milletlerin tevezzü tarzı ve miktarları,

2 — Tabiatin başlıca üst ve alt enerji kaynakları;

3 — Sermaye hareketleri;

4 — Manevî ve ideolojik amiller.

Ayni müellife göre mevzuu bunlardan ibaret olan bu yeni coğrafya, yani jeopolitik, 1914 harbinden evvel ortaya çıkamazdı. Çünkü jeopolitiğin doğmasına amil olan hâdiseler, Ondokuzuncu asırda mevcud değildi. Bu hâdiseler ise şunlardır: Milletler, hatta kıt'alar arasındaki münasebetlerin şiddetlenmesi, yolların ve münakale vasıtalarının ehemmiyet kazanması, milletlerin siyasî hududlarında büyük değişikliklerin vuku bulması, milletlerle kıt'alar arasındaki alacak ve verecek münasebetlerinin artması. Bu hâdiseler, hakikatte, «insan» ın daha doğrusu siyasî zümrelerin hiç bir devirde görülmedik şekilde «cografi» ile birleştiğini gösteriyor. Zaten «coğrafya» nın «jeopolitik» halini alması da bu birleşmeden dolayı değil midir? (2).

Görülüyor ki 1939 harbini hazırlayan siyasî meselelerle meşgul olan jeopolitik ilmi, yalnız «bir şey» değil, «her şey» dir. İçtimaî meselelerle alâkadar bütün ilimleri kadrosu içine sokuyor: Nüfus hareketlerile uğraşan demografiden başka, iktısad politikasını, beşerî ve iktısadî coğrafyayı, hatta siyaset felsefesini onun bayrağı altına girmiş görüyoruz. Ortaçağda çarpışan bir haçlı muharibe niçin harbettiği, yahud da o zamanın siyasetini elinde bulunduran bir devlet adamına harbin niçin çıktığı sorulduğu takdirde teolojiye müstenid cevablar alınır, «fisebilillâh» hareket edildiği ileri sürülürdü. Bugünün muharibleri, daha doğrusu bu muharibleri tahrik eden devlet adamlarile onların yardımcısı olan ilim adamları da Ortaçağın teolojisi gibi hâkim ve söz götürmez, sadece iman isteyen bir «jeopolitik» e dayanıyorlar. Her siyasî meselenin, her diplomatik ihtilâfın, her harb hâdisesinin illet ve sebebi, jeopolitikte aranıyor. Bir kelime ile Ortaçağdaki «Allah emri» yerine, Yirminci asrın ikinci çeyreğinde «toprağın arzusu» formülü geçmiş bulunmaktadır.

Toprağın arzusu! İşte bütün jeopolitik davası bu formülde toplanıyor. 1920 den sonra sayıları Almanyada, Fransada, Amerika ve İngilterede çoğalan jeopolitikçilerden bir kısmı, arzusu tatmin edilmiş toprağın sahibi halklara mensub olduğu için statik noktai nazar takib eder. Memleketlerine aid siyasî davaları yoktur. Meselâ geçenlerde memleketimize gelmiş olan Fransız jeopolitikçisi André Siegfried, bu grupa mensubdur. Fakat bir kısım jeopolitik âlimleri, toprağın tasavvufunu yapacak kadar şairleşirler. Artık jeopolitik, onların elinde siyasî ihtirasları meşru göstermeğe yarayan bir vasıtadan başka bir şey değildir.

1939 harbinin 1941 de aldığı son şekil ve istikameti anlamak için bu ikinci grup jeopolitikçilerin ne düşündüklerini görmek faydalı olacaktır. Bir başka yazımızda bu noktaya avdet edeceğiz.

(1) Jeopolitik kelimesinin gerek tercümesinin, tercüme edilmediği takdirde imlâsının ne biçimde olması lâzım geldiği, bütün ilmî ıstılahlarımızı da yakından alâkadar eden meseleye dahildir. Yeni bir karşılık aramağa lüzum yoktur sanırım. İmlâsına gelince fransızca okuyanlar «géopolitique» i jeopolitik şeklinde, almanca bilenler ise almancasını olduğu gibi muhafaza ederek «geopolitik» tarzında kullanıyorlar. Bize birinci tarz munis geliyor. İleride konacak umumî düstura tâbi olmak mümkündür.

(2) Bk. E. H. Short: Esquisse de Geopolitique, 1936, Paris (fransızca Debyser tercümesi), s. 9.

İstanbul piyasasına 1000 ton şeker çıkarıldı

Türkiye şeker fabrikaları şirketi Cavadan getirtilen şekerlerden şimdiye kadar 1000 ton şekeri İstanbul piyasasına çıkarmıştır.

Belediye de mi define aratıyor?

Sürpagob mezarlığında define arayan Ermeni kadını ile ortakları günde 200 amele çalıştırmak suretile bin lira kadar bir para sarfetmek mecburiyetinde kalarak bütün hulyalarını Sürpagob mezarlığında açtırdıkları define çukuruna gömüp gitmişlerdir.

İşin garib tarafı buradaki hafriyat nihayet bulduğu bu esnada Zühtü isminde bir zat da Belediyeye müracaatle kendisinde define aramağa mahsus bir alet olduğunu söyliyerek Belediye hesabına hafriyat talebinde bulunmuştur. Belediye bu işi tetkik etmektedir. Tahsisat temin edilirse hafriyatı bu defa da Belediye yaptıracaktır.

Francala sarfiyatı artıyor

Raporla francala alanların sayısının artması üzerine Ticaret Vekâletine müracaat edilmiş ve Vekâlet İstanbula verdiği 35 çuval francala ununu 40 çuvala çıkarmıştır. Raporla müracaat edenlerin sayısı her gün artmaktadır.

Bütün taksiler çalışmağa başladılar

Taksilerin tamamen serbest işliyebilmeleri hakkındaki koordinasyon heyeti kararını ihtiva eden resmî gazete Vilâyete dün bildirildiğinden bu karar dahilinde bütün taksilerin serbestçe işliyebilecekleri alâkadarlara tebliğ edilmiş ve bütün taksiler çalışmağa başlamıştır.

İki berber birbirine girdiler

Bakırköyünde Ahmed isminde biri - sile berber İbrahim, bir meseleden dolayı kavga ederlerken, berber Bedri de kavgaya karışmıştır. Neticede, üç kişi boğuşmağa başlamışlardır. İbrahim, yanındaki kunduracı bıçağını, Bedri de tabancasını çekmiştir. Bu sırada Ahmedin yüzü, kunduracı bıçağile kesilmiştir. Hâdisede tabanca da patlamış - sa da, kurşunla yaralanan olmamıştır. Kavgacılar, yakalanmıştır.

Hamiyetli bir Türk kadınının hastanelere hibeleri

İzmirli Kapanizade Halimoğlu Bayan Naciyenin Alman hastanesinde vefat ederken bir kısım emlâkini İstanbulda Haseki ve İzmirde Memleket hastanesine bıraktığı yazılmıştı. Bu hamiyetli kadına aid vasiyetname dün Beyoğlu Dördüncü Hukuk hâkimi huzurunda açılmıştır. Vasiyetnameye nazaran Bayan Naciye Beyoğlundaki evini Haseki hastanesine ve İzmirdeki bir kısım emlâkini İzmir Memleket hastanesine bırakmıştır. Şimdi hâkim vasiyetnama etrafında karar vermek üzere varisleri mahkemeye davet etmiştir. Bayan Naciyenin Beyoğlundaki evinin kıymeti 40,000 - 60,000 lira arasında tahmin edilmektedir.

Konyada Mevlevî bahçesi halka açıldı

Konya (Hususî muhabirimizden) — Konyada vaktile Mevleviler tarafından tesis edilmiş olan ve Dedebahçe namile anılan büyük bahçe halen Belediyemize geçmiştir ve Belediyece senelerdenberi fidanlık olarak kullanılıyor. Bu güzel ve ferah bahçeden ve sporcularımız için yüzmeğe elverişli olan büyük havuzdan istifade etmek istiyen Halkevimiz şimdi burasını bir aile bahçesi haline getirdi. Her gün Halkevlilere açıktır ve her hafta cumartesi günleri aile toplantıları yapılıyor. Bahçede zengin fakat ucuz bir de büfe ihzar edilmiştir. Yazın bu sıcak günlerinde aile toplantılarına elverişli askerî mahfilin bahçesinden başka bir yer bulunmadığı için Konyada bulunanlar sıkıntı çekiyorlardı. Halkevimizin bu teşebbüsü ve Dede bahçesini böyle bir hale getirişi bu sıkıntılara kısmen mâni oldu. Diğer parklar için de böyle teşebbüslerde bulunulur ve buralarda da birer büfe ve istirahat edilebilecek yerler temin edilir, sandalyeler konursa, bu parklarda bu işi görebilecek kabiliyette olduklarından sıkıntı bütün bütün kalkmış olur.

HEM NALINA HEM MIHINA

Akdenizde

Bu mevsimde Akdenizde seyahatin zevkine doyum olmaz. Güneşin doğuşu da, batışı da güzeldir; gecelerin mehtablısı da, yıldızlısı da güzeldir; sakin günleri de, rüzgârlı, hatta fırtınalı havaları da güzeldir. Bütün bir insanlık tarihinin unutulmaz hatıralarına, meşhur vak'alarına sahne olan Akdeniz kıyılarında ve adalarındaki tabiat de güzeldir. Vezüv ve Strombolinin vahşi güzellikleri yanında Kapri ve Riviyera renk, güzellik, şiir ve aşk dolu birer çiçek bahçesidir.

Fakat, iki yıldır Akdeniz bomboştur; ihtiyar tarihin hiç bir zaman görmediği ve kaydetmediği kadar bomboş. Onun çivid gibi koyu mavi suları üstünde şimdi yalnız harb gemilerile onların himayesindeki asker ve mühimmat yüklü nakliye gemileri sefer ediyor. Akdenizin bulutsuz mavi göklerindeki beyaz ve munis martıların yerine dolaşan çelik kartallar ölüm saçıyor. Meltemlerin sağanaklarile tepeleri köpüren lâciverd dalgaların içinde, artık Yunuslar sinmiş; denizaltılar gemi batırıyor ve kendileri de batıyor.

Akdeniz, harb için değil; zevk için yaratılmış olduğu halde, kaç gündür gelen haberler, Maltaya hücum edildiğinden, İskenderiyenin bombalandığından, Sardunya açıklarından İskenderiye civarına kadar gün, gece devam eden hava - deniz harbinden bahsediyorlar.

Bu arada Malta adasındaki harb limanına İtalyanlar tarafından müşterek bir hava - deniz hücumu yapılmıştır. Bermutad iki tarafın tebliğleri birbirini tutmuyor; İtalyanlar bir zafer kazandıklarını ilâve ederken, İngilizler, düşmanın tam bir hezimete uğradığını söylüyorlar. Gel de işin içinden çık!

İngiliz radyosu, İtalyanların Maltaya hücum botlarile yaptıkları baskının tam bir akametle neticelendiğini iddia ederken güzel bir buluşla İtalyan resmî tebliğini şahid gösteriyor. Bu hücumu bildiren fevkalâde İtalyan harb tebliği, hücumun tam muvaffakiyetle neticelendiğine, limanda işitilen 8-10 kadar infilâk sesinin bir delil olduğunu söylemişti; İngilizler ise, bu İtalyan delilini aksi iddiayı isbat için kullanıyorlar. İtalyan hücumunun boşa gittiği muhakkaktır; hücumu yapan gemilerin hiç biri geri dönemediği için İtalyanlar, bu meçhul infilâkların, yalnız sesini işitmişlerdir, diyor.

Maltaya İtalyan baskınını, hücum botlarının yaptığı anlaşılıyor. İtalyanlar, geçen Büyük Harbde de bu gibi küçücük teknelerle Avusturya donanmasının yattığı Pola limanına girerek oradaki gemilere hücum etmişlerdi. Pola limanının ağzına mayinler dökülmüş, ağlar gerilmiş, hatta, şamandıralarla birbirine bağlı kalas ve direklerden de bir su üstü maniası vücude getirilmişti. İtalyan deniz inşaiyecileri, bu maniayı aşmak için, tank gibi tırtıllı tertibatı olan motörbotlar yapmışlardı. Bunlardan biri, karada tankların mania aşmasına benzer bir hareketle denizdeki maniaya tırmanıp üstünden atlamıştı. İtalyanlar gene böyle bir hücum botile Avusturyalıların muhteşem, fakat fena yapılmış olduğu anlaşılan bir drednotunu torpilleyip batırmışlardı. Bu muvaffakiyetlerde İtalyanların mahareti kadar Avusturyalıların kaltabanlığı da rol oynamıştır.

İtalyanların İngilizlere karşı da Avusturyalılara yaptıklarını tatbik etmek istedikleri anlaşılıyor. Polada olduğu gibi Maltada da muvaffak olup olmadıklarını zamanla öğreneceğiz. Fakat İngilizlerin denizde Avusturyalılara benzemedikleri muhakkaktır.

CUMHURİYET

Nüshası 5 kuruştur.

Abone şeraiti

	Türkiye için	Haric için
Senelik	1400 Kr.	2700 Kr.
Altı aylık	750 »	1450 »
Üç aylık	400 »	800 »
Bir aylık	150 »	Yoktur.

Dikkat

Gazetemize gönderilen evrak ve yazılar neşredilsin edilmesin iade edilmez ve ziyaından mes'uliyet kabul olunmaz.

Küçük hikâye

Hep senin yüzünden..

Peride Celâl

Mithat salondan içeri girdiği zaman karısını âşıkının kolları arasında buldu. Yüzü bembeyaz kesilerek bir an gözlerinin karardığını hissetti. Kendine geldiği zaman, Nihal dudaklarında acayib bir tebessümle bozulan saçlarını toplamakla meşguldü. Âşıkı ise biraz şaşkın, fakat oldukça cesur, genc kadının yanında ayakta duruyordu. Mithattan gelecek bir söz, bir hareket bekler gibi bir hali vardı.

Akşamın odaya dolan gölgeleri içinde üçünün de yüzü fazla solgun, gözleri karanlık, tehlikeli kararlar, düşüncelerle ışıklı, acayib görünüyordu.

Sükûtu Nihal bozdu. Uzun boylu, ince, güzelden ziyade alımlı bir kadındı. Esmer yüzünde menekşe mavisi iri gözleri vardı ve bu gözler karanlıkta koyulaşmıştı. Endişe, korku bulutları iri bebeklerinde denizin sathında kayan gölgeler gibi belirip kayboluyorlardı. Fakat dudaklarında yumuşak, mazlûm bir tebessüm vardı. Öyle bir tebessüm ki bebeğini kırmış, yahud annesinden gizli kaçmış bir çocuğunkine benziyordu.

Genc kadın kocasına kısa bir bakış fırlattıktan sonra yanındaki adama doğru eğilerek:

— Sen git Ziya, dedi, ben Mithatla konuşurum.

Adam itiraz etmek ister gibi bir hareket yapmıştı, fakat Nihal ile gözgöze gelince itaat etti. Bir gölge gibi sıyrılıp odadan çıktı.

Yalnız kaldılar.

Nihal sükûnetle bir iskemleye ilişmişti. Kocasına bakıyordu. Yavaşça:

— Hep senin yüzünden, dedi. Hep senin yüzünden.

Mithat, o zaman sert bir hareket yaptı, hücum etmek ister gibi ona doğru yürüdü. Nihal kendini müdafaa için en küçük bir harekette bulunmamıştı. Mithat geriledi, yorgun bir hareketle onun karşısına, bir koltuğa çöktü. Ve elleri ile yüzünü kapadı. «Nasıl bunu yapabildi? diye düşünüyordu, nasıl yapabildi? Demek bu adamla!. Kimbilir ne zamandanberi... Halbuki ben ona budalaca inanıyor, dünyanın en faziletli, vefakâr kadını sanıyordum.» Sonra birdenbire ellerini yüzünden çekerek, karısının mırıldandığı sözleri ancak hatırlamış gibi bağırdı:

— Benim yüzümden öyle mi? Benim yüzümden ha?. .

Nihal hep öyle sakin, yavaşça:

— Sinirlenme, diye söylendi. Evet, hep senin yüzünden, ne oldu ise senin yüzünden oldu. Son zamanlarda beni öyle ihmal etmiştin ki. İtiraf et, bir metresin bile vardı. Bütün şehir biliyor, sen hâlâ benim farkında olmadığımı sanıyorsun. Halbuki, seni nasıl seviyordum! Çok ıstırab çektim. Ama cesurdum. Seni büsbütün kaybetmemek, aşkını tekrar kazanmak için elimden geleni yaptım. Kendimi yalnız evime, sana hasretmiştim. Seni rahat ettirmek, memnun etmek için uğraşıyordum. Bununla beraber hayattan bezmiş, kendini yalnız ev işlerine vermiş bir kadın da değildim. Her akşam geldiğin zaman karşında beni ilk günlerimizde olduğu kadar itinalı, neşeli ve aşkla dolup taşmış buluyordun. Seni oyalamak için sevdiğini bildiğim kitabları okuyor, mesleğinle alâkadar oluyor, küçük gezmeler, eğlenceler tertib ediyor, zevklerine, zevklerimi uydurmıya çalışıyordum. Aşkımızı kurtarmak için her şeyi yapıyordum. Bütün bunları inkâr edebilir misin?

Mithatın hiddetten takallüs eden yüzü birdenbire gevşemişti. Alnı buruşmuş, gözleri bir kuyu gibi karanlık, derin, susuyordu.

Nihal devam etti:

— Her şeye rağmen sen benden gittikçe uzaklaşıyordun. Bütün ömrün dışarıda geçiyordu. Beni yapyalnız bırakmıştın, her önüne gelenle aldatıyordun. Fakat hâlâ ben, zavallı bir şeyler ümid ediyordum. Seni aldatmak hiç bir gün aklımdan geçmedi. Yalnız bir gün aklıma çocukça bir kurnazlık geldi: Seni kıskandırmak, seni ihmal etmek, başkaları ile meşgul görünmek... Ziyayı işte böyle tanıdım.

Mithat boğuk bir sesle:

— Ve onun metresi oldun! diye, mırıldandı.

Nihal mahzun gözlerle kocasına bakıyordu:

— Acele etme dostum, dedi. Onun metresi olmadım. Biraz evvelki vaziyet sana bu fikri vermiş olacak. Fakat yanılıyorsun. Sen gelmeden evvel Ziya senden ayrılmam, kendisi ile evlenmem için yalvarıyordu. Fazla heyecanlı idi. Bu esnada beni kollarının arasına aldı ve ilk defa öptü. Onu teskin etmek için çırpınıyordum. Bu esnada sen geldin.

Mithat ağır bir yükten kurtulmuş gibi doğrulmuştu. Genc kadına hayretten büyümüş gözlerle bakarak kekeledi:

— Demek beni kıskandırmak için ona yüz verdin, demek metresi değilsin?

Sevincden yüzünde şaşkın, budala bir tebessüm belirmişti. Bitkin bir hareketle yerinden kalkarak karısına doğru ilerledi ve birdenbire onun dizlerine düşerek ellerine sarıldı.

Nihal kıpırdamamıştı. İri mavi gözleri odanın bir köşesine kaymış, dudaklarında o tatlı, mazlum tebessüm, fakat gözleri keder gölgeleri ile bulutlu hareketsiz duruyordu. Nihayet kocasının dudaklarından ellerini yavaşça çekerek doğruldu. Ağır bir sesle:

— Bana müsaade et, dedi. Biraz odama çıkmalıyım. Kendimi öyle yorgun hissediyorum ki... Rica ederim itiraz etme, şimdi geleceğim.

Yorgun bir hareketle kalktı. Sessiz adımlarla odadan çıktı.

Mithat olduğu yerde kıpırdamadan onu bekledi. Işıkları yakmamıştı. Oda karanlıktı. Genc adamın kapıya dikilmiş olan gözleri, onu ilk tanıdığı ve gelmesini beklediği günlerde olduğu gibi hummalı idi. Kalbi şiddetle çarpıyor, kendini heyecanlı, mes'ud hissediyordu. Onu bir daha aldatmak mı? Şimdiye kadar nasıl aldatabildiğine şaşıyordu.

Dışarıda ayak sesleri olmuştu. Sonra sokak kapısı şiddetle kapandı. Mithat salonun kapısının aralandığını gördü. Sevincle yerinde doğruldu. Fakat gelen Nihal değildi. Hizmetçi... Elinde bir mektub vardı. Mektubu Mithata verdi. Efendisinin yüzüne şaşkın, korkulu baktı ve birdenbire telâşla çıkıp gitti.

Mithat elleri titriyerek mektubu açtı:

«Mithat,

Bana devam etmek için fırsat vermedin. Halbuki sana söyliyecek daha çok şeyler vardı. Evet seni kıskandırmak, sende alâka uyandırmak için Ziyaya yüz vermiştim. Fakat sen bunun farkına varmak için o kadar geç kaldın ki zavallı dostum!. Gün geçtikçe Ziyanın ne kadar merd, iyi bir insan olduğunu anladım. Belki senin gibi gelip geçici bir ihtiras, şiddet ve heyecanla beni sevmiyordu. Fakat aşkında asil, hakikî bir mana vardı. İnsanı kendisine inandırıyordu. Beni sükûnetle, azimkâr, kat'î bir aşkla seviyordu. Sonra öyle üzerime düşüyor, öyle şefkat gösteriyordu ve ben o kadar yalnız, biçare kalmıştım ki, onun metresi olmadım, fakat kalbimde ona karşı bir şeyler kaymaya, onu sevmiye başladım. Şimdi anlıyorsun değil mi? Biraz evvel sana bunları söylemiye cesaret edemedim: Çünkü çok memnun, mes'ud görünüyordun. Beni unut Mithat. Gidiyorum. Gencsin, bir başkası ile mes'ud olursun. Bana lânet etme ve hatırla ki ne oldu ise senin yüzünden olmuştur.

Nihal»

SON HABERLER

Siyasî İcmal

Hindiçininin işgalinden sonra Japonyanın atacağı yeni adımlar

Japonya ile Vişi hükûmeti arasında yapılan ve henüz metni neşrolunmıyan anlaşmanın Tokyoda tasdik merasimi dahi yapılmadan evvel, Japonya, Hindiçinideki üsleri işgale başladı. Görünüşe göre birkaç gün içinde bu işgal tamamlanacak ve Japonya, bir tek kurşun atmadan kazandığı bu büyük muvaffakiyeti tes'ide hak kazanacaktır.

Acaba Japonya Hindiçinide yerleştikten sonra ne yapacak? Ve hangi istikamette yeni adımlar atacak,

Japonyanın Hindiçinide yerleşmesi onun İngiltere ile uğraşmak ve Mihvere yardım için İngilterenin kuvvetlerinden bir kısmını Uzakşarka çekmek istediğini gösterdi. İngiltere de Japonyanın bu sahada atabileceği her yeni adımım hesablayarak müdafaa tedbirleri almak ıstırarında kaldı. Bu hareketin İngiltereyi, Mihver devletlerine karşı zâfa uğrattığı ve onun bütün kuvvetlerini Avrupa ve Afrikada toplayarak hareket etmesine mâni olduğu gayet aşikârdır.

Fakat Japonyanın Mihvere yapacağı yardım bu kadarla mı kalacak? Yoksa Japonya Hindiçiniyi bir sıçrama tahtası olarak mı kullanacak? Yani Japonya İngilterenin kuvvetlerini Uzakşarka çekmekle iktifa etmiyerek bu kuvvetleri tahrib etmek, bu kuvvetlerin İngiltere tarafından daima beslenmesini ve takviye edilmesini temin ederek İngiltereyi daha fazla zâfa uğratmak için İngiltere ile harbe girişecek mi? Ve İngiltere ile harbe girişmek yüzünden Amerikanın da İngiltere ile birlikte, kendisile harbe girmesine sebeb olacak mı?

Bu suallere cevab vermek için vaziyetin inkişaflarını gözden geçirmek lâzımdır:

Almanlar Sovyetler Birliğine karşı harbe girmekle İngiltere ile sulh yapmak için bir zemin hazırlamışlardı. Çünkü İngilterede, eski Başvekil Çemberlayn gibi Almanyayı Sovyetlere karşı serbest bırakarak Avrupa sulhunu korumayı düşünen ve isteyen bir zümre bulunduğunu, Sovyet - Alman harbinin başlaması üzerine bu zümrenin kuvvetleneceğini, belki de iktidar mevkiine geleceğini sanıyordu. Fakat İngiltere, Nazizm tehlikesinin büyüklüğünü hissettiği için her şeyden evvel bu tehlikeyi bertaraf etmeyi iltizam eden bir kanaatle hareket etti ve Sovyetler Birliğile, Hitlerciliği yıkmayı istihdaf eden bir ittifak yaptı.

Buna karşı, Mihver devletleri de İngiltereyi başka bir sahada meşgul ederek harbe sürüklemeyi düşündüler. Ve bunun için, Hindiçininin Japonya tarafından işgalini hazırladılar.

Hiç bir memleket kendine aid toprakları başka bir memlekete isteye isteye devretmiyeceği için Fransanın da Hindiçiniyi, Japonyaya isteye isteye devrettiği iddia olunamaz. Fransa ancak Mihverin tazyiki altında böyle bir devir muamelesine razı olabilirdi ve böyle olduğu muhakkaktır. Mihver devletlerinin tazyikile vücud bulan Japon - Fransız anlaşması üzerine Japonya Hindiçiniyi işgale muvaffak olmuş ve İngiltereye en çok endişe ettiği sahada yaklaşarak onu en geniş müdafaa tedbirleri almağa mecbur etmiştir.

Hâdiseleri bu şekilde teselsül ettirmekte isabet varsa, Hindiçininin Japonlar tarafından işgalini, Üçler İttifakına dahil devletlerin İngiltereye karşı hazırladıkları bir hareket saymak ve bu hareketi bütün şümulile nazarı dikkate almak icab eder.

Bu takdirde Japonyanın Hindiçinide yerleştikten sonra ikinci bir adım atması ve İngiltereyi daha fazla alâkalandıracak, daha fazla endişeye düşürecek bir vaziyet alması beklenir.

Belki de bu hareket Tayland devletile bir ittifak akdedip ve elbirliği yaparak Malayaya inmek ve Singapuru zapta teşebbüs ederek İngilterenin Uzakşarkla alâkasını kesmektir. Belki Felemenk Hindistanına taarruz etmektir.

Yani hâdiselerin yukarıda gösterdiğimiz şekilde teselsülünden anlaşılan nokta, Japonyanın bilhassa İngiltereyi istihdaf ettiği ve İngiltereyi azamî derecede zâfa uğratarak Mihverin zaferine yardımda bulunduğudur.

Muhakkak olan nokta İngilterenin Uzakşark hâdiselerini, artık en geniş dikkatle takib ettiği ve gafil avlanmamak için Uzakşark müdafaasına en büyük ehemmiyeti verdiğidir.

Fakat Uzakşarkta Japonya ile İngiltere ve Amerika arasında harbin kopması veya kopmaması Japonyanın atacağı yeni adıma bağlıdır.

Ömer Rıza DOĞRUL

İngilterede büyük manevralar yapılıyor

Londra 28 (a.a.) — Ofi: İngiltere ve İskoçyanın kara müdafaalarını tecrübe maksadile yapılması kararlaştırılmış olan muazzam manevralar, dün sabah saat beşte başlamış olup on beş gün devam edecektir. Harekâta istilâ halinde bilhassa mühim bir rol oynamağa davet edilecek olan muhafız kıtaatı ile zırhlı fırkalar, topçu alayları ve tayyareler iştirak etmişlerdir. Düşman esas itibarile paraşütçülerden, tayyarelerle nakledilen kıtaattan ve düşmanın İngiliz toprağında bir köprübaşı elde etmeğe muvaffak olmuş olduğu farzedilerek getirmiş olduğu tahmin edilen hücum kıtaatından mürekkebdi.

Fransanın Moskova büyük elçisi Ankarada

Ankara 28 (a.a.) — Fransanın Moskova büyük elçisi M. Berger bugün buraya gelmiş ve istikbal olunmuştur. Büyük elçi İstanbula hareket etmiştir. orta elçi Palyo bir kaç gün kaldıktan sonra Tahran elçisi olarak buradan hareket edecektir.

Bloke paralar

Maliye Vekâletinin yeni kararı

Ankara 28 (Telefonla) — Hususî takas hesabında matlûb olarak teraküm eden bloke paralar ile faiz ve dividantları hakkında Maliye Vekâletince yeni bir karar hazırlanmıştır. Bu karara göre, her hangi bir memlekette hususî takas hesabımızda teraküm etmiş mühim miktarda mebaliğ bulunduğu c memleketten ithalâtın ehemmiyetli surette güçleşmiş olduğu hallerde bu memleketlere ihraç olunacak bloke matlûbat faiz ve dividantları için 2/14573 sayılı kararname hükümleri tatbik edilmiyecektir. 2/14573 sayılı karar memleketimizde icrayi faaliyet eden yerli ve yabancı şirketlerin hariçteki hissedarları ile tahvilât hâmillerine ödemek mecburiyetinde bulundukları faiz ve dividantlar hakkındadır.

Alman harb tebliği

(Baştarafı 1 inci sahifede)

342 tayyare tahrib olundu

Berlin 28 (Radyo) — Alman başkumandanlığının tebliği:

25/26 temmuz günlerinde vuku bulan hava muharebelerinde 342 Sovyet tayyaresi düşürülmüştür. Ayrıca yerde bulunan 174 tayyare tahrib edilmiştir.

«Alman ordusunun gayesi Sovyet ordusunu imha etmektir»

Sofya 28 (a.a.) — Alman «Welt Press» ajansı, Moskova ile Leningradın Alman kıt'aları tarafından işgali takdirinde bunun Alman - Rus harbinin neticesi üzerinde kat'i bir tesir yapacağına dair ecnebi matbuatta çıkan yazıları bahis mevzuu ederek diyor ki:

«Alman başkumandanlığının hedefi şehirlerin işgali gibi muvaffakiyetler araştırmak değil, fakat Sovyet ordusunu imha etmektir. Bu hedefin tahakkuku iyi tetkik edilmiş Alman plânlarının tatbikına bağlıdır.

Şimdiye kadar Alman başkumandanlığı, Sovyetlerin anudane mukavemeti, toprak arızaları ve gayrimüsaid hava şartları yüzünden müşkülâta uğramıştır. Fakat toprak müşkülâtı ve gayrimüsaid hava şartları Alman ordusundan ziyade ric'at etmekte olan Rus ordusunu müteessir eder.»

Fin tebliği

Helsinki 28 (a.a.) — Ofi: Resmî tebliğde deniliyor ki:

Finlandiyalılar, Refola mıntakasında evvelce imha edilmiş olduğu bildirilen düşman piyade alaylarından başka bir de topçu alayı imha etmişlerdir. 45 kamyon ile, 15 humbara atan alet, 200 beygir ve bir çok esliha iğtinam edilmiştir. 26 temmuz tarihinde düşman 120 kişi ile Bengtykaer adasına bir ihrac hareketi yapmak teşebbüsünde bulunmuştur. Harekâta Hangse yakınındaki Russaro adasının bataryaları da iştirak etmiştir. Finlandiya gambotları ile tayyareleri, bir hücumbotunu tahrib etmek suretile düşmanı tardetmişlerdir.

Şimalde muhasara edilen Sovyet kıt'aları imha edildi

Helsinki 28 (a.a.) — Cephenin şimal kısmında muhasara altına alınmış olan düşman kuvvetleri imha edilmiştir. Bu vesile ile çok mühim miktarda tank dafi topu, mitralyöz, bomba ve diğer harb malzemesi iğtinam edilmiştir.

Diğer harekât evvelce tespit edilen plân mucibince müsaid bir şekilde devam etmektedir.

Macar tebliği

Budapeşte 28 (a.a.) — Şark cephesi istihbarat bürosundan bildirildiğine göre seri Macar teşekküllerinin ileri hareketi devam etmektedir. Düşman Macar kıtalarını tanklar kullanarak durdurmağa çalışmaktadır. Yolların müşkül şartlarına ve şiddetli sıcaklara rağmen Macar kıta'larının harb kabiliyeti mükemmeldir Macar zayiatı fevkalâde azdır.

600 Fransız subayı Rus cephesine gidiyor

Paris 28 (a.a.) — -Havas- Ofi bildiriyor:

Paris gazetelerinin bildirdiğine göre, millî halk birliğine mensub 600 subay bolşevikliğe karşı harbetmek üzere gönüllü kaydedilmiştir. Bunlar Parisin ve civarının her tarafından ve hatta vilâyetlerden gelmişlerdir.

Fransa Fası müdafaa edecek

Vişi 28 (a.a.) — Ofi: General Nogues Rabatta şu beyanatta bulunmuştur:

«— Hatta büyük fedakârlıklar pahasına olsa, Fasın istikbalini temin etmeğe hazırız. Fas, Fransaya olan itimadını muhafaza etmektedir. Fransa da hâmi millet vazifesini ifada kusur etmiyecektir. İki memleketin mukadderatı birbirine bağlıdır.»

Altın alacaklara dair temyiz içtihadı

Ankara 28 (Telefonla) — Temyiz mahkemesi aslı altın olan alacaklılarla borçlular arasında tahaddüs eden ihtilâfların hallinin mahkemeye aid olduğu ve ilâmsız takib yolile icra dairelerince tahsili cihetine gidilmiyeceği hakkında bir tevhidi içtihad kararı vermiştir.

Sovyet harb tebliği

Moskova 28 (a.a.) — Bu sabah erken neşredilen Sovyet tebliği:

Pazar günü de muharebeler Smolensk - Zitomir istikametlerinde devam etmiştir. Diğer mıntakalarda mühim hiç bir muharebe bildirilmemiştir. Hava kuvvetlerimiz düşman birliklerine ve tayyare meydanlarına karşı hareketlerde bulunmuştur. Cumartesi günü hava kuvvetlerimiz 104 Alman tayyaresi tahrib etmişlerdir. Bunların ekserisi tayyare meydanlarında yakılmıştır. Biz 12 tayyare kaybettik. Cumartesi günü hava kuvvetlerimiz ve Baltık filosuna mensub gemilerimiz düşmanın 2 destroyerini, 1 denizaltısını ve mahrukat yüklü 2 nakliye gemisini batırmışlar ve bir sahil muhafaza gemisini kullanılmıyacak hale getirmişlerdir. Bir Alman fırkası imha edilmiştir. Bir çok ganaim elde olunmuştur.

Köstence limanında bulunan Alman nakliye gemileri bombardıman edilmiştir.

Lozovski «Smolensk meydan muharebesinde Almanları mağlûb ettik» diyor

Moskova 28 (a.a.) — Röyter ajansının hususî muhabiri bildiriyor:

İstihbarat bürosu reis muavini Lozovski dün gazeteciler toplantısında demiştir ki:

«— Smolensk büyük meydan muharebesi hakkında henüz tafsilât veremiyeceğiz. Fakat bunu yakında yapacağız. Çünkü burada nihayet Almanları mağlûb ettik. Bu, senelerce tetkik edilecek bir meydan muharebesidir.»

Lozovski, Rus - Alman cephesini muazzam bir Verdun suretinde tasvir etmiş ve demiştir ki:

«— Almanların tasarladığı yıldırım harbi akim kalmıştır. Almanların yaptıkları anî taarruzu takib eden ilk günlerde bazı toprak ziyaının hayatî bir ehemmiyeti haiz olmadığını söylediğimiz zaman bazı kimseler mubalâğa ettiğimizi zannettiler. Fakat Sovyetler Birliği düzinelerce sınaî merkezi olduğundan topraklarının küçük bir kısmını feda edebilir.»

Röyter muhabirinin, Rumanyadaki Ploesti petrol merkezinin bombardımanı hakkında tasrihat istemesi üzerine Lozovski gülerek şu cevabı vermiştir:

«— Ploesti mi? Bunun yalnız ismi kalmıştır.»

Millî Şefimizle M. Roosevelt ve Mareşal Petain arasında telgraflar

Ankara 28 (a.a.) — Amerikanın 4 temmuz millî bayramı münasebetile Cumhur Reisimizle Amerika Birleşik devletleri reisi Roosevelt arasında samimî telgraflar teati olunmuştur.

Ankara 28 (a.a.) — Fransanın 14 temmuz millî bayramı dolayısile Cumhur Reisimizle Fransa devlet reisi Mareşal Petain arasında tebrik ve teşekkür telgrafları teati edilmiştir.

Japon hava kuvvetlerinin Çinde taarruzları

Tokyo 28 (a.a.) — Ofi: Merkezî Çinde kâin bir hava ve deniz üssünden resmen bildiriliyor:

«Japon hava ve deniz teşekkülleri, dün öğleden sonra Kiangsu eyaleti dahilinden Meznom gölünün şark sahilinde kâin Pong'a karşı şiddetli bir akın yapmışlardır. Bir çok depo ve barakalara obüsler isabet ettiği ve bu yüzden yangınlar çıktığı görülmüştür.

Bundan başka Chidhousu eyaleti üzerinde uçan Japon hava teşekkülleri, askerî tesisata ve Changtu tayyare meydanına bombalar atarak mühim hasara sebebiyet vermişlerdir.

Hindistan, İrana bir ticaret heyeti gönderiyor

Simla 28 (a.a.) — Hindistan hükûmeti, İrana bir ticaret heyeti göndermeğe karar vermiştir. Bu heyet, İran piyasaları hakkında tetkikatta bulunmak üzere orada iki ay kalacaktır.

Doğru değil mi?

Francalayı hastalara zamanında vermek lâzımdır!

Ankarada pek yakından tanıdığımız bir zat üç gün evvel geceyarısı şiddetli bir mide rahatsızlığına tutuluyor. Hastalığının Anterit olduğu tespit ediliyor. Doktorlar bir hafta mutlak istirahat ve perhiz tavsiye ediyorlar. Bu arada ancak «beyaz ekmek» yiyebileceğini söylüyorlar. Verilen rapor geçmesi icab eden formalite yollarından yürüyor ve Belediye iktısad müdürlüğüne dayanıyor. Lâkin oradan alınan cevab şu oluyor:

— Ağustosun dördünde veya beşinde vesikanızı almak üzere uğrayın!

Bu vaziyet karşısında tabiî muameleyi takib eden arkadaş şaşırıyor. Hasta on gün hiç ekmek yiyememek mecburiyetinde kalıyor.

Böyle bir şekil bütün hayatı müddetince devam edecek kronik bir hastalığa tutulmuş olanlar hakkında belki tatbik olunabilir. Fakat had rahatsızlıklarda tayin olunan zaman gelinceye kadar hastanın ya iyi olup beyaz ekmek yemeğe ihtiyacı kalmaması, yahud da öyle bir küre başlamasının artık hiç bir fayda temin etmemesi mümkündür. Binaenaleyh, francalayı hastalara zamanında vermek lâzımdır, diyoruz.

Doğru değil mi?

Acı bir kayıb

Varna eşrafı İdris oğullarından merhum Hasan İnsel'in hemşiresi ve operatör doktor Fehmi İnsel, merhum Hüsnü İnsel, Âdile İnsel, İsmail İnsel, Avni İnsel, Enver İnsel'in halaları ve mütekaid deniz binbaşısı Vasıf Burak'ın ve oğulları deniz yüzbaşısı Hakkı Burak ve Vedad Burak'ın kardeş çocukları Bayan Nuriye İnsel uzun bir hastalığı müteakıb tedavi edilmekte olduğu Fransız - Pastör hastanesinde irtihal etmiştir. Cenazesi bu gün öğle namazını müteakıb Maçka Teşvikiye camiinden kaldırılarak ebedî istirahatgâhına defnedilecektir.

Kendisine Allahtan rahmet diler, kederli ailesine beyanı taziyet ederiz.

YENİ ESERLER

Yabancı kelimeler lûgati

Vaktile lisanımızda yalnız arabca ve farsça kelimeler bulunuyordu. Garb fikir âlemile temasımız genişledikçe her dilden kelimeler evvelâ ihtisas şubeleri dillerine, sonra da, bir kısmı alelıtlâk bütün lisanımıza girmiş ve yer almış bulunuyor. Kültürümüz garb ahengine uydurulduğu müddet ve vüs'at nispetinde bunlar kullanılacak ve belki de artacaktır. Binaenaleyh her meslek ve şubeden bunları bilmeğe, hatta diğer lisanlarda da şekillerinin ne olduğunu öğrenmeğe büyük ihtiyacımız vardır. İşte Ali Haydar Taner'in bu ihtiyacı karşılamak üzere hazırladığı 640 sahifelik lûgat kitabını Kanaat Kitabevi güzel şekilde basarak piyasaya çıkarmış bulunuyor. Nev'inde rakibsiz olan bu eseri herkes edinmelidir. Hararetle tavsiye ederiz.

Askerlik ve yoklama kaçaklarının akıbeti

Bu kabil adamları saklıyan müessese sahibleri mahkûm oldular

(Baştarafı 1 inci sahifede)

mahkûm edilmişlerdir.

Bu itibarla bu bahisle alâkadar sayın okuyucularımızın aşağıdaki noktalara nazarı dikkatlerini celbetmeyi faydalı buluyoruz:

1 — Örfî idare mıntakası dahilindeki yerli ve yabancı askerlik şubelerine kayıdlı bulunup da emsalleri celbedilmiş olanlardan davete henüz icabet etmiyenlerle sevkedildikleri mahallerden savuşanları, izinli gelip de mezuniyeti bittiği halde kıt'alarına avdet etmiyenleri her ne suretle olursa olsun gizleyenler veya müesseselerinde çalıştıranlar;

2 — Haric askerlik şubelerinde kayıdlı olup da ne maksadla olursa olsun örfî idare mıntakasında bulunanlardan kendi askerlik şubelerince emsali celbedildiği halde icabet etmemiş olanlarla, gene bunlardan halen bulundukları mahallerin askerlik şubelerine (yabancı) kayıdlarını yaptırmıyanları, yahud gene bu vaziyette bulunup da sevkedildikleri kıt'alardan örfî idare mıntakasına kaçan veya izinli gelerek avdet etmiyenleri müesseselerinde veya iş yerlerinde çalıştıranlar,

3 — Bu maddelerde mevzuubahs hallere uygun pek az kimse bulunmakla beraber hiç bir vatandaşın kanunî mahkûmiyetlere uğramaması matlûb olduğundan yukarıki şeraitte evsafı yazılı eşhas: gizledikleri veya çalıştırdıkları kimseleri aid oldukları makamlara ihbar etmedikleri anlaşılanlar hakkında Örfî İdare Komutanlığınca takibat yapılarak kendileri örfî idare mahkemelerine sevkolunacaklardır.

Vaziyetin gayet açık olarak böylece bir defa daha bilinmesi, bunlarla alâkadar karilerimizin menfaati iktizasındandır. Zira hukukla uzaktan olsun alâkadar olmuş bulunanlar bilirler ki kimse «kanunun böyle olduğunu bilmiyorum» demekle cezadan kurtulamaz. Kaldı ki bu mevzuda yalnız kanun ve ceza mevzuubahs değildir. Bütün bunlardan evvel bir vatan vazifesi vardır.

Hopkins diyor ki:

«İngiliz ve Amerikan harb gemileri Okyanusta, muvazi yollarda devriye geziyorlar»

Londra 28 (a.a.) — Ofi: Ruzvelt'in şahsî murahhası Hopkins, Londra radyosunda bir nutuk söyliyerek binlerce Amerikan tayyaresinin daha şimdiden İngiltereye vâsıl olmuş olduğunu ve büyük bombardıman tayyareleri inşasına müteallik geniş bir programın ilerlemiş bulunduğunu söylemiştir.

Hopkins «Bu akşam İngiliz ve Amerikan harb gemileri, Atlas denizinde, muvazi yollarda devriye geziyorlar» dedikten sonra, gıda maddeleri, mühimmat ve benzin nakli için icab eden gemilerin bulunacağını vadetmiştir. Amerika, İngilizlerin aç kalmalarına kat'iyyen müsaade etmiyecektir. Diğer taraftan Amerika mümkün olduğu kadar ve derhal Çine de, Rusyaya da yardım etmeğe azmetmiş bulunmaktadır.

Hopkins, beyanatına şu suretle devam etmiştir:

«— Önümüzdeki sene zarfında İngiltereye ne miktar tayyare, tank, top vesaire gelebileceğini sizlere doğru olarak söylemek isterdim. Naziler, hiç bir zaman memleketlerimizin müşterek hava kuvvetine karşı kendilerini himaye edecek derecede harb fabrikalarının faaliyetini ileri götüremiyeceklerdir.»

Beynelmilel bir casus Türk vatandaşlığından çıkarıldı

Ankara 28 (Telefonla) — Yugoslavya muhaciri sıfatile yurddaşlığımıza kabul olunarak Ankara nüfus kütüğüne tescil edilen Hasan Basri namındaki şahsın memleketimiz aleyhine çalıştığı ve beynelmilel bir casus olduğu anlaşıldığından vatandaşlıktan çıkarılması Heyeti Vekilece kabul edilmiştir.

Almanlar

(Baştarafı 1 inci sahifede)

İngiliz tayyareleri geri kalan ve kaçmağa çalışan hücum botlarını takib ederek dördünü batırmışlar ve diğerlerini hasara uğartmışlardır.

İngiliz avcıları ric'at etmekte olan hücum botlarına yardım için gelen düşman tayyarelerile karşılaşmışlardır. Üç düşman tayyaresi denize düşürülmüştür. Bir İngiliz tayyaresi kaybedilmişse de pilotu kurtarılmıştır.

Şimdiye kadar gelen raporlara göre limana karşı taarruzu sekiz torpil gemisi yapmış ve bunların sekizi de tahrib edilmiştir. Mutaarrız kuvvetlerden hiç birinin kurtulmadığı hakkındaki kanaati cumartesi akşamı neşredilen hususî İtalyan tebliği teyid eylemektedir. Bu tebliğde, refakat kuvvetlerinin uzaktan infilâkları müşahede etmiş olduğu zikredilmektedir.

İtalyanların Habeşistanda 10 bin askeri kaldı

Londra 28 (a.a.) — Halen İtalyanların Habeşistanda İtalyan ve müstemleke askerlerinden ibaret olmak üzere ancak 10 bin kişilik bir kuvveti kalmıştır. Bu kuvvetler her türlü iaşe imkânından mahrumdur.

Hindiçinî işgali

(Baştarafı 1 inci sahifede)

vermiş olduğu emir, Vaşington siyasî mahfilinde Büyük Okyanusta icrasına zaruret hasıl olacak bütün harekât için organize edilmiş bir hareket üssü ihdas etmeğe matuf telâkki edilmektedir.

Bu mahfil, her türlü ihraç hareketi için dört motörlü ve faaliyet sahaları geniş bombardıman tayyarelerine malik olan hava kuvvetlerinin kâfi geleceğini beyan etmektedirler.

Amerika Filipine kredi açtı

Manille 28 (a.a.) — İyi bir membadan alınan haberlere göre Amerika, âcil müdafaa ihtiyaclarına karşılık olmak üzere Filipin'e on milyon dolar vermiştir.

Hadiseler Arasında — FELEK

Mes'ud olmak hüneri

Yazlığı geçirdiğim yer, şehrin içi sayılacak kadar mamurelere yakın olduğu halde itiyadları bakımından tamamen köylük sayılabilir. Herkes, tanısın tanımasın birbirinin tarlasından geçer, caddeye çıkar. Birbirini gördüğü zaman -tanısın tanımasın- selâmlaşır, hatta konuşur, hal hatır sorar.

Ben de kestirme bir yoldan, tramvay durağına gitmek için komşularımızın ve komşularımızın komşularının tarlalarından geçerim. Sabah, akşam böyle geçe geçe önce göz aşinası ve sonra ahpab olduğum küçük bir evde oturan büyük bir köylü ailesi var.

Büyük aile diyorum; çünkü komşumun büyük anası, kendisi, karısı -Allah bağışlasın- dört de çocuğu var. Bu köylü ailesi sütçüdür. İnekleri, buzağıları ve -tabiî- ahırları var.

Bu ailenin, gelip geçerken, fidan gibi genc hatta bir köy için gelinlik çağına yaklaşmış kızını görüyorum. İçerilerde olsa belki şimdiye kadar nişanlarlar, belki de everirlerdi bile.

Geçen gün anama dedim ki;

— Anne, ben şu çocukları bir gün bir sinemaya götürmek istiyorum. Zavallı genc kızcağız buraya kapanmış kalmış; biraz dünya görsün.

Anam beni tahzir etti:

— Sakın ha! Bedbaht edersin!

Bu söz beni hemen uyandırdı. Gerçek, kızcağız orada pek mes'ud görünüyor. Harman döverken gördüğüm; ne kadar azadeser ve tasasızdı. Tabiate o kadar yakın ve tabiatın neş'e ve hayatiyetinden o kadar bol nasib alıyordu ki onun bu saadetine imrendim. Boynumdaki kravat bana lâle ağırlığı vermeğe; ayaklarımdaki iskarpinler cendere gibi gelmeğe başladı.

Ne hazindir ki medeniyet ilerledikçe saadet denilen bu nimet uzaklaşmakta; giriftleşmekte ve elde edilmesi -muhal demiyelim- pek güç hale gelmektedir. O kadar ki hakkile mes'ud bir adam artık bir ankadır.

Bir masal vardır; bilirsiniz: Padişahın birisine bahtiyar olmak için bir mes'ud adamın gömleğini giymesini tavsiye etmişler. Bütün dünyayı aratmış. Nihayet bir mes'ud adam bulmuş. Lâkin onun da gömleği yokmuş.

Vaktile bize mecelle okuttukları zaman: «Kelâmın imali ihmalinden evlâdır» diye bir kaide öğretmişlerdi. Yani bir sözü manasız diye atmaktan, ondan bir mana çıkarmaya çalışmak evlâdır.

Bu masalı da bu halile bıraksak, dünyada saadetin imkânsızlığı manası çıkar. Halbuki maksad bu değildir. Efsanenin râvisi demek ister ki; mes'ud olmak için mes'ud adamın halini edinmelidir.

Bana sorarsanız mes'ud olmak bir terbiye ve bir marifet meselesidir. Küçükten itibaren çocuklarımızı en küçük şeyden bir felâket şemmesi sezer yetiştirirsek onların mes'ud olmalarına imkân kalmaz.

Bu saadet fıkaralığında -genc veya yaşlı- kadınlar erkeklerden çok ileridedir. Bunların serveti, refahı arttıkça derdleri de beraber artar. Bir çorab kaçığı, bir fistan potu, bir saç akı ve bir tırnak cilâsının uymıyan rengi onlar için bir felâket olur.

Onun için anamın, komşumuz köylü kızını korumak istediği bedbahtlığı pek iyi anladım. Sinemayı görüp içini çekecek ve rahatı kaçacak değil mi?

Mes'ud olmak için hayali bırakıp hakikati görmek ve olduğu yerde saadete varmaya çalışmak ve hele kendinden üstününe değil, kendinden düşkününe bakarak halinden memnun olmak lâzımdır. Bunu yapabilirseniz saadetin yüzde doksanını elde etmiş olursunuz.

B. FELEK

Teşekkür

Beş aydanberi İstanbul gümrüklerinde yaptığım tetkikatta âmir ve memur arkadaşların bana karşı göstermiş oldukları samimi ve candan alâkalarına teşekkür etmeği şahsan bir vecibe ve memleketim namına da bir vazife bilirim.

Afganlı gümrükçü Muhtarzoy

***

Senelerdenberi çekmekte olduğum rahatsızlığımın tedavisi hususunda büyük bir alâka gösteren Ankara Nümune hastanesi baş hekimi doktor Rüştü Çapçıya ve ameliyatı muvaffakiyetle icra eden hariciye seririyatı şefi operatör Şerif Korkut ve diğer operatör ve doktorlara alenen şükranlarımı sunarım.

Toprak Mahsulleri Ofisi müfettişi Tahsin Hamdi Yazıcıoğlu

***

Derin acımıza büyük bir alâka göstererek, bizi telgrafla, mektubla, ziyaretlerile ve cenaze merasimine iştirakle teselliye koşan akraba ve dostlarımıza ayrı ayrı teşekküre teessürümüz mâni olduğundan lütfen bu vazifenin ifasına muhterem gazetenizini tavassutunu dileriz.

Merhume Atiye Acar'ın eşi A. Zeki Acar, oğlu İbrahim Acar, kızları Harika Balcı, Hale Birol

***

Derin acımıza hakikî bir teessürle iştirak eden sayın adliye erkânına, örfî idare komutanlığına ve merhuma olan büyük sevgilerini tezahür zımnında cenazesini elleri üzerinde taşıyan kadirşinas arkadaşlarına ve eve gelmek suretile elemimizi tahfife çalışan muhterem samimî dostlarımıza teşekkürlerimizi sunarız.

Merhum hâkim Kadri Sezen ailesi

Müessif bir ölüm

Eski Sadrazamlardan Avlonyalı Ferid Paşanın kızı Emekli General Halil Sedesin refikası, Tokyo büyük elçiliği ikinci kâtibi Yümnü Sedesin annesi Bayan Seniye Sedes uzunca bir rahatsızlıktan sonra yapılan tedaviye rağmen pazar günü gözlerini dünyaya ebedi yen kapamıştır. Cenazesi bugün, Teşvikiye camiinde öğle namazı kılındıktan sonra, Rumelihisarındaki aile makberesine vazedilecektir.

Tanrı garikı rahmet eyleye.